

EDUSKUNNAN VASTAUS 82/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallitus on vuoden 2008 valtiopäivillä antanut eduskunnalle esityksensä laiksi poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 26/2008 vp).

Valiokuntakäsittely

Hallintovaliokunta on antanut asiasta mietinnön (HaVM 6/2009 vp).

Päätös

Nyt koolla oleva eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen (*PTR-viranomaiset*) yhteistoimintaa sekä PTR-viranomaisten yhteisten toimintalinjojen toteuttamista siten, että PTR-viranomaisille säädetyt rikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen (*rikostorjunta*), valvontaan sekä niitä koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät tehtävät ja yksittäiset toimenpiteet tulevat hoidetuiksi tarkoituksenmukaisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti.

Yhteistoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa rikostorjuntaan, valvontatoimintaan tai kansainväliseen yhteistyöhön liittyvän toimenpiteen suorittamista toisen PTR-viranomaisen puolesta

tai apuna tämän tehtäväalueella sekä toimimista yhteistyössä PTR-viranomaisten yhteisellä tehtäväalueella.

PTR-viranomaisten tehtävistä ja niihin liittyvistä toimivaltuuksista on voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.

Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminta rikostorjunnassa

2 §

Toimiminen toisen PTR-viranomaisen tehtäväalueella

PTR-viranomainen voi pyynnöstä suorittaa toisen PTR-viranomaisen puolesta tämän tehtäväalueeseen kuuluvan yksittäisen rikostorjuntaan liittyvän toimenpiteen käyttäen niitä toimivaltuuksia, joita se saa käyttää omalla tehtävä-

alueellaan sille kuuluvissa rikostorjuntatehtävissä.

PTR-viranomainen voi suorittaa 1 momentissa tarkoitetun rikostorjuntatehtävään liittyvän kiireellisen toimenpiteen 1 momentin mukaisin toimivaltuuksin ilman pyyntöäkin, jos toimenpidettä ei voida viivyttää. Toimenpiteestä on ilmoitettava ilman aiheutonta viivytystä sille PTR-viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen toimenpide kuuluu. Toimenpiteestä on luovuttava, jos viranomainen, jonka puolesta toimenpide suoritetaan, sitä pyytää tai ottaa tehtävän hoitaakseen.

Jos PTR-viranomainen ei ryhdy 2 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen, sen on ilmoitettava tietoonsa tulleesta asiasta ilman aiheutonta viivytystä sille PTR-viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen toimenpide kuuluu, jos ilmoittaminen on välttämätöntä vakavan rikoksen estämiseksi, tällaista rikosta koskevan tutkinnan aloittamiseksi taikka milloin se näihin rinnastettavan muun erityisen syyn vuoksi on tarpeen.

3 §

Ilmoitusten tekeminen ja toimenpiteistä sopiminen PTR-viranomaisen yhteisellä tehtäväalueella

PTR-viranomaisen on ilman aiheutonta viivytystä ilmoitettava tietoonsa tulleesta rikoksesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä sille PTR-viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen asia myös kuuluu, tekemällä siitä merkintä PTR-viranomaisten yhteiskäyttöiseen rekisteriin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen liittyvistä toimenpiteistä sovitaan tapauskohtaisesti siten, että yhteistoiminta tuottaa rikosvastuun toteutumisen kannalta tarkoituksenmukaisimman tuloksen ja siinä otetaan huomioon kunakin PTR-viranomaisten päätehtävät ja toimintavalmiudet. Jos toimenpiteistä ei päästä sopimukseen, niistä päättää poliisi. Päätöksentekomenettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Menettely valvotun läpilaskun toteuttamisessa

PTR-viranomaisen on ilman aiheutonta viivytystä ilmoitettava tekemästään tai vastaanottamastaan Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen tai muuhun Suomea sitovaan velvoitukseen perustuvasta, valtakunnan rajan ylittävää kuljetusta koskevasta virka- tai oikeusapupyynnöstä (*valvottu läpilasku*) sille PTR-viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen asia myös kuuluu.

Valvotusta läpilaskusta ja sitä koskevista toimenpiteistä sovitaan toimivaltaisten PTR-viranomaisten kesken tapauskohtaisesti siten, ettei siitä aiheudu välitöntä vakavaa vaaraa hengelle, terveydelle tai vapaudelle eikä välitöntä huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaraa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua menettelyä sovelletaan myös laitonta valtakunnan rajan ylittävää kuljetusta koskevaan PTR-viranomaisen toimenpidepyyntöön.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin tämän pykälän mukaisesta päätöksentekomenettelystä.

5 §

PTR-rikostiedusteluyksiköt

PTR-viranomaisten rikostiedustelu- ja rikosanalyysitoimintaa varten voidaan perustaa valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia PTR-rikostiedusteluyksiköitä. PTR-rikostiedusteluyksiköissä voi toimia PTR-viranomaisten erikseen tehtävään määrättyjä edustajia ja myös muiden viranomaisten edustajia, jos heillä on poliisilain (493/1995) 8 §:ssä säädetyt erityiset poliisivaltuudet mainitun lain 1 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

PTR-rikostiedusteluyksiköiden tehtävänä on hankkia, analysoida ja välittää ajantasaista ja kattavaa rikostiedustelutietoa PTR-viranomaisten valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarkoituksiin.

6 §

Tietojen käsittely PTR-rikostiedusteluyksikössä

PTR-rikostiedusteluyksikössä edustettuna oleva PTR-viranomainen voi perustaa vakavaa tai laajamittaista rikollisuutta koskevaa yksittäistä rikostorjuntatehtävää varten henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 6 §:n 2 momentissa, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 4 §:ssä tai tullilain (1466/1994) 22 §:n 2 momentissa tarkoitetun tilapäisen rikosanalyysirekisterin. Rekisterinpitäjänä toimii sen perustanut PTR-viranomainen.

Sen lisäksi, mitä rekisterin perustanutta PTR-viranomaisen henkilötietojen käsittelyä koskevassa lainsäädännössä säädetään, rikosanalyysirekisteriin saadaan luovuttaa yhdistämistä, käsittelyä ja tallentamista varten muiden PTR-rikostiedusteluyksikössä toimivien viranomaisten sellaisia tietojärjestelmien tietoja sekä yksittäisen tehtävän suorittamisen yhteydessä saatuja rikostiedustelu-, tarkkailu- ja havaintotietoja, jotka ovat tarpeellisia 1 momentissa tarkoitetun yksittäisen rikostorjuntatehtävän suorittamiseksi.

Rikosanalyysirekisterin perustanut PTR-viranomainen voi antaa rekisteriin käyttöoikeuden niille PTR-rikostiedusteluyksikössä toimiville viranomaisten edustajille, joiden tehtäväalueeseen rekisteriin tallennettavat tiedot liittyvät.

PTR-rikostiedusteluyksikössä toimiva viranomaisen edustaja voi luovuttaa edustamalleen viranomaiselle vain sen tehtäväalueeseen kuuluvan rikostorjuntatehtävän suorittamiseksi tarpeellista analysoitua rikostiedustelutietoa.

PTR-rikostiedustelu- ja analyysitoiminnan valvonnasta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

7 §

PTR-tiedonhankinta- ja tutkintaryhmät

PTR-viranomaiset voivat perustaa yhteisen tiedonhankinta- ja tutkintaryhmän rikoksen tai rikoskokonaisuuden estämiseksi, paljastamiseksi

si tai selvittämiseksi. PTR-tiedonhankinta- ja tutkintaryhmä voidaan perustaa niiden viranomaisten kesken, joiden tehtäväalueeseen rikosasia kokonaan tai osittain kuuluu.

PTR-tiedonhankinta- ja tutkintaryhmän perustamisesta ja siihen osallistumisesta päättävät ryhmään osallistuvat PTR-viranomaiset. PTR-tiedonhankinta- ja tutkintaryhmän perustamisen yhteydessä päätetään ryhmän tiedonhankinnan tai tutkinnan kohteeksi otettavasta rikoskokonaisuudesta sekä johtosuhteista.

PTR-tiedonhankinta- ja tutkintaryhmässä PTR-viranomaisen edustajalla on oikeus osallistua ryhmän johtajan johdon ja tarpeellisen valvonnan alaisena sellaisten tiedonhankinta- ja tutkintatoimenpiteiden suorittamiseen, joihin kyseisen PTR-viranomaisen edustaja on toimivaltainen omalla tehtäväalueellaan kyseiselle PTR-viranomaiselle kuuluvissa rikostorjuntatehtävissä ja joita yhteinen tiedonhankinta tai tutkinnan kohteena olevan rikoskokonaisuuden estäminen, paljastaminen ja selvittäminen edellyttävät ja joista ryhmän johtaja on toimivaltuuksiensa nojalla päättänyt.

PTR-viranomaisten muu yhteistyö

8 §

Valvontatoiminta

PTR-viranomaiset edistävät tehtäviensä ja toimivaltuuksiensa puitteissa toistensa tehtäviin kuuluvia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden, tavaroiden maahantuonnin ja maastaviennin, henkilöiden maahantulon ja maastalähdön sekä ulkomaalaisten maassaolon laillisuuden valvontaa.

9 §

Kansainvälinen yhteistoiminta

PTR-viranomaisten tulee neuvotella kansainvälisen yhteistyön tavoitteista sekä sopia kansainvälisistä yhteisesti toteutettavista toimenpiteistä sekä operaatioihin osallistumisesta kansallisesti ennalta siten, että kunkin PTR-viranomai-

sen tehtävät ja toimivaltuudet tulevat otetuiksi huomioon.

Erinäiset säännökset

10 §

Välineistön, tilojen ja henkilöstön tilapäinen luovuttaminen toisen PTR-viranomaisen käyttöön

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, PTR-viranomainen on velvollinen tilapäisesti antamaan toisen PTR-viranomaisen käyttöön rikostorjunta-, valvonta- tai kansainväliseen yhteistoimintaan liittyviä välttämättömiä toimenpiteitä varten välineistöään, tilojaan, henkilövoimavarojaan tai erityisasiantuntijapalveluitaan, joita tällä toisella viranomaisella ei ole käytettävissään. Avun antamisen edellytyksenä on, että se voi tapahtua vaarantamatta apua antavalle viranomaiselle säädettyjen tehtävien suorittamista.

11 §

Kustannusten korvaaminen

Kukin PTR-viranomainen vastaa sille tässä laissa tarkoitetusta yhteistoiminnasta ja 10 §:ssä tarkoitetun avun antamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Avun sitoessa suuria voimavaroja ja pitkityessä siten, että se haittaa olennaisesti apua antavan PTR-viranomaisen perustoimintoja taikka aiheuttaa merkittäviä kustannuksia, on avun an-

tajalla oikeus saada korvaus sille aiheutuneista välittömistä kustannuksista.

12 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 1 §:ssä tarkoitettujen PTR-viranomaisten yhteistoimintaelinten muodostamisesta ja PTR-viranomaisten yhteistoiminnasta 6 §:ssä tarkoitetun valvonnan järjestämisessä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa lisäksi tarkempia säännöksiä PTR-viranomaisten päätöksentekomenettelystä, joka koskee 5 §:ssä tarkoitetun rikostiedusteluyksikön muodostamista, 7 §:ssä tarkoitettua PTR-viranomaisten yhteisten tiedonhankinta- ja tutkintaryhmien perustamista sekä 10 §:ssä tarkoitettua PTR-viranomaisten välineistöön, tiloihin, henkilövoimavaroihin tai erityisasiantuntijapalveluihin liittyvää avun pyytämistä ja antamista.

13 §

Voimaantulosäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan poliisi-, tulli- ja rajavartiolaitosviranomaisten yhteistoiminnasta 22 päivänä maaliskuuta 2001 annettu valtioneuvoston asetus (257/2001).

Laki

rajavartiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 15 päivänä heinäkuuta 2005 annetun rajavartiolain (578/2005) 45 ja 48 § sekä muutetaan 1 §:n 2 momentti, 21 §:n otsikon suomenkielinen sanamuoto, 21 §:n 1 momentti, 77 §:n 1 momentti, 78 §:n 1 momentti ja 84 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Rajavartiolaitoksen hallinnon, koulutuksen ja tutkimustoiminnan järjestämisestä sekä rajavartiolaitoksen viroista ja sen virkamiesten erityisistä oikeuksista ja velvollisuuksista säädetään rajavartiolaitoksen hallinnosta annetussa laissa (577/2005), jäljempänä *rajavartiolaitoksen hallintolaki*. Henkilötietojen käsittelystä sekä oikeudesta tietojen saamiseen ja luovuttamiseen rajavartiolaitoksen tehtävissä säädetään tässä laissa, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (579/2005), meripelastuslaissa (1145/2001) sekä muualla laissa. Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta säädetään myös poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa (/).

21 §

Kiireelliset yleisen järjestyksen ja turvallisuuden poliisin toimenpiteet

Rajavartiolaitos voi yksittäistapauksessa päällystöönsä kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä suorittaa sellaisia kiireellisiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia poliisilain 2 luvussa tarkoitettuja poliisin toimenpiteitä, joita poliisi ei voi viipymättä suorittaa.

77 §

Rajavartiolaitoksen antama virka-apu

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, rajavartiolaitos voi antaa pyynnöstä virka-apua valtion viranomaiselle sen laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi. Rajavar-

tiolaitoksen antamasta avusta poliisille ja tullille säädetään poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa.

78 §

Rajavartiolaitokselle annettava virka-apu

Viranomaisen on annettava rajavartiolaitokselle kuuluvan tehtävän suorittamiseksi sellaista tarpeellista virka-apua, jonka antamiseen asianomainen viranomaisena on toimivaltainen. Rajavartiolaitokselle annettavasta avusta säädetään myös poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa.

84 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset:

- 1) edellä 36 §:n 2 momentissa, 37 §:ssä ja 71 §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilön kiinnottamisesta samoin kuin 28, 59, 66 ja 69 §:ssä tarkoitettua omaisuuden haltuun ottamisesta sekä 19 ja 28 §:ssä tarkoitettua henkilöntarkastusta koskevasta toimenpiteestä laadittavasta pöytäkirjasta tai tehtävästä muusta merkinnästä;
- 2) rajavartiomiehen varustamisesta voimakäyttö- ja suojavälineillä sekä tarvittaessa rajavartiomiehen muusta varustuksesta;
- 3) tarvittaessa tässä laissa säädetyn lupa- tai ilmoitusasian käsittelemisestä sekä luvan hakemisesta ja ilmoituksen tekemisestä noudatettavasta menettelystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa 15 päivänä heinäkuuta 2005 annetun lain (579/2005) 19 § seuraavasti:

19 §

Tiedot ulkorajan ylittävässä kulkuneuvossa olevista henkilöistä

Rajavartiolaitoksella on sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, oikeus saada rajavartiolaitoksen tutkittavien rikosten estämiseksi, selvittämiseksi ja syytteeseen saatamiseksi sekä rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia tietoja yhteisöiltä ja yhtymiltä matkustajaa ja kulkuneuvon henkilökuntaa koskevista rekistereistä. Tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla siten kuin rekisterinpitäjän kanssa sovitaan.

Maahan saapuvan ja maasta lähtevän ulkorajan ylittävän ajoneuvon kuljettajan on toimitettava maahantulo- tai maastalähtöpaikan rajatarkastusviranomaiselle tiedot ajoneuvossa olevis-

ta henkilöistä. Aluksen tai ilma-aluksen päällikön sekä junan tai muun liikennevälineen omistajan tai haltijan taikka tämän edustajan on annettava maahantulo- tai maastalähtöpaikan rajatarkastusviranomaiselle matkustaja- ja miehistöluettelo taikka muutoin tiedot liikennevälineen henkilökunnasta, matkustajista ja muista liikennevälineessä olevista henkilöistä (*matkustaja- ja miehistöluettelo*). Tiedot voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

Matkustaja- ja miehistöluettelosta tulee käydä ilmi jokaisen siihen merkityn henkilön sukua etunimi, syntymäaika, sukupuoli ja kansallisuus sekä liikennevälineen kansallisuus- ja rekisteritieto sekä saapumis- ja lähtöpaikka.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Laki

tullilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun tullilain (1466/1994) 26 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1104/1998, sekä

lisätään 22 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 24 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 774/2003 ja 1213/2006, uusi 4 momentti ja lakiin uusi 45 a § seuraavasti:

22 §

Sellaisten tullirikosten, joista saattaa seurata vankeutta, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi tehtävää analyysia varten voidaan pe-

rustaa tilapäinen rekisteri 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaiseen käyttöön. Rekisterissä saadaan yhdistää, tallettaa ja muuten käsitellä tietoja 23, 23 a, 23 c ja 23 d §:ssä tarkoitetuista rekistereistä, tulliviranomaisen yksittäisen tehtävän

suorittamisen yhteydessä saatuja rikostiedustelu-, tarkkailu- ja havaintotietoja sekä tietoja muista tietojärjestelmistä, tiedostoista ja rekistereistä, joista tulliviranomaisella on oikeus saada tietoja 28 §:n nojalla.

24 §

Jollei 3 momentista muuta johdu, tiedot 22 §:n 2 momentin nojalla perustetusta analyysirekisteristä on poistettava siten kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 26 §:n 1 momentin 2 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa säädetään.

26 §

Valvontatietorekisterin ja 22 §:n 2 momentin nojalla perustetun analyysirekisterin tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain poliisille ja rajavartiolaitosviranomaisille rikosten ehkäisyä ja tutkintaa varten. Näitä tietoja samoin kuin 1 momentissa

tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa keskusrikospoliisille myös luovutettavaksi edelleen Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen (SopS 79/1998) mukaisesti Euroopan poliisivirastolle ja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan talletettavaksi.

45 a §

Suorittaessaan tullirikostorjunnan tiedonhankintatoimenpiteitä tullimies saa siirtää puuttumisen sellaiseen tekeillä olevaan rikokseen, josta ei aiheudu välitöntä vakavaa vaaraa toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka välitöntä huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaraa, ja jos toimenpiteen siirtäminen on välttämätöntä tiedonhankintatoiminnan paljastumisen estämiseksi tai toiminnan tavoitteiden turvaamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Laki

poliisilain 54 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) 54 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laeissa 315/2001 ja 525/2005, seuraavasti:

54 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään:

1) poliisin toiminnallisista johtosuhteista, erityisistä poliisitutkintaan eräissä tapauksissa liitivistä tehtävistä, 47 §:ssä tarkoitettujen kor-

vausten hakemisessa ja maksamisessa noudatettavasta menettelystä sekä poliisin tunnuskuvas- ta, virkamerkistä ja aseistuksesta;

2) kansainväliseen sopimukseen perustuvien toimivaltuuksien käytöstä tehtävistä ilmoituk- sista ja selvityksistä.

EV 82/2009 vp — HE 26/2008 vp

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta
20   .

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 2009
